

սրտածմիկ բան մ'էր ձմեռեալան մէջ տես-
նել սա անմեղ արարածը՝ որ չորս տարե-
կան դեռ չկար, ցնցոտիներէ հաղած,
ցրտահար տանջուեալով, առաւօտուն կեւ-
նէր վանքի բակը կալէր — խեղճ զաւակ
—, իւր պզտի ձեռքով մէջ ահագին ա-
ւել մը և մեծածեւ աշերտուն մէջ ալ ար-
տօսք մ'ունենալով: Մեքընն, Վահանի
մեկնեւէն քիչ մը յետոյ, բերաւ կաթը
հոլէ ամանի մը մէջ որուն դրսի կողմերը
սեւցած էին, Շուշան կամայ կամայ հա-
ղարով մի քանի դգալ խմեց անկէ, աւել-
ցածն ալ զաւակներուն տուաւ որոնք
դէմ առ դէմ սկսան չոր հացի կտորնե-
րով ուտել կաթով, Մեքընն իւր մեծ որդե-
ւորն օգնակա՛նութեամբը սենեկին մէջ
պէտք եղած դործերը կարգադրեց և
դարձեալ դուքս ելաւ, պատուիրեւով
Վահանի որ մօրը մօտ կենայ, Շուշան
բոլոր օրը սաստիկ տենդով և սոսկալի
կերպով կը հագար. երբ կը թքնէր, գը-
րեթէ ամեն անգամ կը տօսնուէր մի քա-
նի կաթիլ արիւն եւս. երբեմն կը բռն-
դադուէր, մէկ խօսքով հիւանդին վի-
ճակը կը ծանրանար, Վանահայրն սովո-
րով թիւն ըրած էր ամիսը անգամ մը հա-
ղորդեալ և շաբաթէ երեք անգամ հիւան-
դին վրայ Աւետարան կորդաւ. այս ամի-
ջօցին սենեկին դուռը կը բացուի, արե-
ղայն կը մօտէ իւր սրբազան պալատօք

ապշեցան, ոչ ոք (ի հարկէ հասարակ
ժողովրդից) չուրեց հաւատաւ, որ մի
այդ պիտի կարգադրութիւն կարող էր
լինել . . . խօսեցին, վիճեցին, գու-
շակութիւններ արին՝ և վերջապէս այ-
սօր արդէն դա իրագործուած եղե-
լութիւն է, ամեն տեղեր ընտրու-
թիւնները եղան վերջացան՝ կամ գտնէ
վերջանալու մօտ են: Կովկասն ևս իւր
մատաղ սուրբ ոյժերը նուիրեց ռու-
սական սօցիալ ին՝ բայց մահմետական
տարրից, որ բայցի գաղափար խօսել,
վիճելուց՝ դործել էլ գիտէ և արդէն
պատրաստութեամբ էր Ռուսիայի նոր կար-
գադրութեան հրապարակ գեղատեսչութեամբ
պատասխանել *): Երբ նոր կարգադ-
րութեան դրութեամբ արտօնութիւն
ստացան զինուորական ծառայութեան
փոխարէն տուրք վճարելու: Այսպէս
ուրեմն, այս տարրական կովկասն էլ
պիտի մասնակցի Ռուսիայի զինուորա-
կան դրութեան կազմութեանը ոչ իւր-
բեւ պատահական մի տարր, այլ որ-
պէս պարտաւորիչ մի անդամ . . .

Թիֆլիսում զինուորաժողովը ըս-
կաւեց նոյեմբերի 1 (13)ին և 500
հոգւոց մօտ 53 հոգի ընտրուեցան
զինուոր: Նոյն գործողութիւնը սկըս-
ուել է արդէն և Կովկասի այն բոլոր
տեղերում, ուր որ արդէն ընտրու-
թիւններ չեն եղել, չեն վերջացել:
Ինչպէս երեւում է, կառավարութիւն-
նը աւելի մեծ գաղափար ունի ընդ-
հանրապէս մեր վերայ, քան թէ իս-
կապէս մենք ենք: Նշանները երե-
ւում է, որ նա փոխնում էր, որ
չլինի թէ տեղացիներին մէջ ո՛րեւէ
շարժում երեւի այդ զինուորաւո-
թեան պատճառով: Թիֆլիսում օրի-
նակ, նախապատրաստական միջոցներ
էին ձեռք տուել և մի խումբ գին:

*) Ինչպէս արդէն է, Կովկասի լեռնա-
կանների մի մասը մինչև իսկ ապստամ-
բել էլ է և բաւական մեծ կոխ է պա-
տահել:

Կատարելու, կը տեսնէ որ մահաժողով
ձախի մէջ կը գտնուի Շուշան, սիրտը կը
վիրտուրուի ու կը դառնայ սենեակը ա-
ռանց բան մը խմացնելու Մեղքոնի: Երե-
կոյեան ծածկողութեան փանթի վանդա-
կը կը հնչէր, հիւանդութիւնն առաւել ևս
ծանրացաւ, արտասանած բառերը ոչ ոք
կարող էր հասկնալ, ճակատն վար պաղ
քրտինք մը կը հոսէր, շուրթերը կը շար-
ժէր աղօթողի մը պէս և անհուն ցաւակ-
ցութիւն մը կը տարածուէր իւր ցաւագին
դէմքի վրայ: Այն վայրկեանին Մեղքոն որ
հոն կը գտնուէր, յաղտած վիճակի մէջ
էր, կ'զգար որ Շուշան պիտի մեռնի, ա՛հ,
ի՛նչ պիտի լինի իմ վիճակս եթէ անողոր
բաղդը բաժնէ զմեզ, ի՛նչ պիտի լինի զա-
ւակացս վիճակը եթէ մեռնի սիրելի Շու-
շանս, է՛հ, «կամք Տեառն օրհնեալ եղի-
ցի»): այս է եղեր մեր սուր ճակատագիրը,
կըսէր ինքնիրեն և գլուխը միւս կողմ
կը դարձունէր: մի քանի կաթիլ արտա-
սուր հոսեցան աչքէն, նոյն միջոցին որ
Շուշան ցուրտ մրտի մը կառնէր, յան-
կարծ իւր խոնջած աչքերը բացաւ, զգաց
Մեղքոնի աչքէն վազած ջերմ կաթիլները
իւր խոցեալ սրտին մէջ և սկսաւ դառ-
նապէս հեծկլտալ: գողտրիկ արարած
ա՛լ ցամքած էր արցունքը աչքերուն մէջ,
կուղիւր արտասուել բայց աւաղ որ ան-
կարող էր: Յանկարծ գլուխը վեր առաւ,

Լորենը էին թաղցրել գինիաշիտի
բաղում, ուր կատարվում էին զին-
ւորական ընտրութիւնները . . . Ինչպէս
հաղորդում է ինձ բարեկամներից մի-
նը, նոյն բանը կրկնուել է և Շամա-
խում և . . . շատ տեղեր: բայց տես-
նելով, որ վախը բոլորովին անտեղի
է եղել, զինուորական շուտով հե-
ռացրին, գոհանալով խաղաղութեան
և կարգի պահպանութիւնը մի քանի
քաղաքապետների յանձնելով:

Այսուհետեւ, ուրեմն, մեր եր-
կիրը մի քայլ եւս աւելի մօտեցաւ
ռուսացման: մի քայլ եւս արաւ դե-
պի կորստեան անդունդը . . .

Թէեւ մենք խիստպէս ոչինչ գէտ
չունինք զինուորական ծառայութեա-
նը, որ առհասարակ ժողովրդի մէջ
կրթում է, զարթեցնում քաջագնա-
կանութիւնն, յաղում է նրա լծման
ոյժերը . . . բայց ասացէք խնդրեմ,
ո՛ւմ համար են մեր եղբայրներն ու
որդիքը պատրաստվում իրանց արւե-
նը թափելու, կեանքերը զոհելու:
Ի՛նչ անխմած զոհաբերութիւն է,
երբ մեր հայրենիքը — Կովկասը ու
չինչ վտանգի մէջ չլինելով, ընդհա-
կուտակն երկար, տարեւոր կռիւնե-
րից, պատերազմից հոգնած, խաղա-
ղութեան կարօտ լինելով, նորա զա-
ւակները պիտի գնան Միջին Ասիայի
խորքերում մի քայլ աւաղի համար
ռուսները պիտի սիրեն աւաղանական
անապատներում, իսկ շատ անգամ էլ
նոյն անապատի մէջ անջուր և անհաց
կատուել . . . ում համար, ինչի՞
համար: Ի՛նչ բարոյական և կրթիչ
ազդեցութիւն կարող է ունենալ այս-
պիսի զինուորական ծառայութիւնը . . .

ՆՈՒՐԱՐԱՅԵԱՆ

ՀԱՄԱՌՈՑ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ն.Ա. Բ. Իշխան Լեւոն Յովսէփ Լուսինեանի

Իրկու ամսի չորս յառաջ, Լուսինեան
պատկառելի գերդաստանն ի ֆարիդ

կոնյորին մէջէն հոնչիւն մ'ելաւ, սովորակ
տիւտները կրճեցին, տարածեց թեւերը
վշտադին, գլուխը բարձր վրայ լինաւ,
բերանը բաց և աչքերը մարած . . . աւա՛ղ,
Շուշան մեռած էր:

Մեղքոն առանց ինքզինքը կորսնցնե-
լու, մեռեալին երեսը ծածկեց և զնոց
վանահօր իմաց տալու: Հետեւեալ օրը
առաւօտեան ծածկողութեան մէկ ժամ
յետոյ, մեռեալը դադարի մէջ գրուած,
այլ և այլ ծաղիկներով գարգարեալ, կը
փոխադրէին գերեզմանատուն: Խոտէն
կերթային երկու որբեր, Վահան և Պէ-
որգ, ողբալով: խեղճ և անչուք մեռեալը
փախ մը մէջ նետեցին: արարողութիւնը
վերջացաւ և երեսկաթ մեռելաթաղներն
վերադարձան: Ամիս մը յետոյ Մեղքոն
նամակ մը գրեց Շուշանայ ծնողաց թէ
մեռած էր: Կաճառի և Նոր Շնակի ծե-
րերը լացին, կանայք մաղերներն փետա-
ցին, երկտասարդք անիծեցին, աղայք
հայհոյեցին և քաջերը երգուողնայն որ ի-
րենց վրէժը առնեն Շուշանայ մահուան
պատճառ եղողներէ . . .

Մեղքոն իւր երկու զաւակաց հետ մին-
չեւ ցայսօր կը գտնուի Ս. Գեորգ վանքին
մէջ:

մի մեծ կորուստ ունեցաւ յանձին Ն.
Ա. Բարձրութեան Իշխան Լեւոն Յով-
սէփ Լուսինեանի որ 37 տարեկան հա-
սակին մէջ ի Սէն-Տընի աւանդեց հո-
գին առ Աստուած հոկտ. 12 ին և
նոյն ամսի 14ին թաղուեցաւ ի Բէր-
Լաշէզ, Լուսինեան մեծանուն գեր-
դաստանին յատկացած գերեզմանա-
տան մէջ, ի խոր սուգ համակելով
իւր բոլոր ազգակիցներ և ամեն ա-
նոնք որոնք պատիւ ունեցած էին
մօտէն ծանօթանալու նորա վեհանձն
ոգուն և բարեխղճական քաղցր ըղ-
գացումներին:

Արդ, Ն. Ա. Բարձրութեան կեն-
սագրութիւնն հրատարակուած տես-
նելով ֆարիդի ֆրանսերէն լրագիրնե-
րին մէջ, հարկ համարեցինք հաղոր-
դել Արմենիայի ընթերցողներին, ամ-
փոփելով այստեղ անոնց գրածների
իմաստը մեր մեծանուն ազգակցի մա-
սին:

Լեւոն Լուսինեան Իշխանը փոքր
հասակէն ցոյց կուտար իւր ընտիր
յատկութիւններ: Մեծ գերդաստանի
սերունդէ լինելով, իւր իշխանական
դիրքի համեմատ մեծ և բարձր մը-
տածումներով կրթագէր, հալառակ
իւր կրած ձախողութիւնների:

Հաշուագիտական և եւրոպական
գործերի մասին նշանաւոր տաղանդի
տէր լինելով, ընդարձակ ծրագիրներ
կազմեց որոց մին էր նաեւ Կալուա-
ժական վարկի (Crédit foncier) մի դը-
րամատուն հաստատել Օսմանեան
կայսրութեան մէջ: Այդ հիմնարկու-
թեան կանոնները հաստատեց Պրան-
ստի Կալուաժական վարկի դրամա-
տան կառավարիչ Պ. Ֆրէմիլի հետ մի-
ասին, բայց 1870ի պատերազմը ար-
գելք եղաւ այդ ծրագրի իրագործ-
ուելուն: Վերջին ժամանակներ գարձ-
եալ պիտի դադարէ այդ գործով երբ
մահը յանկարծ վրայ եկաւ:

Իշխան Լեւոն Լուսինեան, ընկե-
րակցութեամբ Պ. Տիգրան Սեփիւրի,
երկար տարիներ մատակարարեց Օս-
մանեան զօրութեան և ծովային նա-
խարարութեան պիտոյքներն:

1870ի Պրանքո-Բրուսական պա-
տերազմը կրկնապէս աղետարեւ եղաւ
Նորին Արքայազն Բարձրութեան, ու-
րովհետեւ գործարաններին յանկարծ
փակուելով, թէ՛ անկարող եղաւ Օս-
մանեան կառավարութեան յանձնելու
իւր խոտաւացած վաճառքներ և թէ՛
այդ պատճառով 2 միլիօն ֆրանգի
կորուստ ունեցաւ որ մեծ հարուած
տուաւ իրեն:

Այդ ամուր գիպուածների և ձա-
խողութիւնների պատճառով, իշ-
խանին առողջութիւնը փնտաւեցաւ:
ուրիշ գործէ քաշուելով առանձնա-
կան մի կեանք սկսաւ վարել ի Սէն-
Տընի ուր Բակի ծառուղուն վրայ
չըլազայողները դեռ երկար տարին չը
պիտի կրնան մօտնալ այն մեծ անձ-
նաւորութիւն որի բարձր և աղիւ-
վարմունքին վրայ կը հիմնային:

Ահա թէ ինչպէս գրած է ֆարիդի
Gil Blas լրագիրը Ն. Բարձրութեան
մահին առիթով:

«Իշխան Լեւոն Լուսինեան որ մե-
ռաւ ի Սէն-Տընի, Լուսինեանների
կրտսեր ճիւղի գլխաւորն էր որոնք
ուղղակի սերած են Կիպրոսի, Երու-
սաղէմի և Արմենիայի թագաւորներէն:
Իշխանը երկար ժամանակ գրադած է
Օսմանեան զօրութեան և նաւային
զօրութեան պիտոյքներն մատակարա-
րելու գործով, ընկերակցութեամբ
Պատեն Սէյիւրի (հայրն) և Տիգր-
անի:»

Լուսինեան Արքայական ընտանի-
քի Գլխին այժմ Ն. Ա. Բարձրութիւն
Իշխան Գուրոն (Guys) Լուսինեան է,
այն աղետական տնձ որ կարծես թէ
բոլորովին ֆարիդի է, որ բարեկամ
է դրականութեան և արուեստների
և որի անունն կցուած է երբեմն
Վերթթօր Հիւկիօ անունին: Յայտնի է
որ Մեծ Բանաստեղծը իւր կեանքի
վերջին տառ տարիներն անցուց Լյո-
ծառուղուն որ այժմ Վերթթօր Հիւկիօ
ծառուղի կը կոչուի, մի փոքրիկ սի-
րուն ապարանքին մէջ որի տէրն է
Շնորհաշուք Մարիամ Լուսինեան Իշ-
խանուհին, Մէլուօնի Կարգի (1)
Մեծ Տիրուհին:

ՌՈՒՄԱՆԱՐԱՅԵԱՆ ՀԱՅԵՐԻ ԴՈՐՅՆԵՐՆ

Թիւրքիայի Հայերի Կրօնական Ժո-
ղովն նոյ. 19/1 գեղար. նոտին մէջ
գարձեալ խորհրդակցութիւն ունե-
ցեր է Ռումանիայի Հայերի արդի վի-
ճակին վրայ: Արժ. Խորէն քահանայ
Փէշկիւնեան որ Ռումանիայի Ռուման
քաղաքը գնացած էր և այժմ վերա-
դարձած է Կ. Պօլս, ժողովին ներ-
կայանալով, բերանացի և մանրամաս
տեղեկութիւններ հաղորդեւ է Ռու-
մանաբնակ Հայերի վիճակին նկատ-
մամբ:

— «Արեւելք»-ի նոյ. 20/2 գեղար-
թիւն մէջ կը կարդանք հետեւեալը.
«Ռումանիայ Թրիփոն քաղաքի Հո-
գարաբնութեան և ազգայնոց կող-
մանէ ի Պատրիարքարան հասած զի-
մը կը ծանուցանէ թէ տեղւոյն Մոս-
կոֆեան Տէր Խաչատուր քահանայի
ժողովուրդն անհովիւ լծողով Պոլս-
րէջ մեկնել է, անդ քահանայագոր-
ծելու համար: Այս գիր յանձնուե-
ցաւ Կրօն Ժողովոյ: Միւս կողմէ

(1) Մէլուսինը, կամ աւելի հին ասու-
թեան համեմատ Մէլ Լուսինը, Լուսին-
եանների ցեղին նախամայրը համարուած
է և անոր նկատմամբ շատ բաներ կրպատ
մուն ռապեմական վիպասանութիւննե-
րին մէջ:

Լուսինեան Արքայական գերդաստա-
նը Մէլուսինի անունով պատաւանդանի պ
Կարգ հաստատած է զոր շնորհելու իրա-
ւունքը ժառանգաբար կը գործադրէ այ
ժամ Լուսինեան գերդաստանն ի ֆարիդ
Le Sauveleurի գեղար. ամսաթերթի
մէջ՝ որ 23 տարիէ ի վեր օրդանն է ա-
ռաքիններն ու քաջերը վարձատրող
մարդիկ փորձանքներէ ազատող և այլ
մարդասիրական ընկերութիւններին, և
կարգանք թէ Ն. Ա. Բարձրութիւն Ի-
շխանուհին Մարի Լուսինեան այս վերջե-
ալ Մէլուսինի Կարգի ասպետութեա
պատաւանդանը շնորհեւ է Տիւրքի թիւրք
Տը Սանսէյի, այդ ամսաթերթի խմբ
գրապետուհուն, վերջին ժամանակն
նորա կատարած քաջութեան գործեր
համար:

որ մե-
աններ
որոնք
երու-
ներն
զած է
ուային
կարա-
թեամբ
Տիւզո-
տանի-
թիւն
անն է,
եւ թէ
րեկամ
աների
բերեմ
յանի է
եանքի
այ էլ
Հիւսի
իկ սի-
տէրն է
ան իշ-
գի (1)

Պատրիարքական Դեր-Փոխանորդ Հայ-
րեն իշխել քաջանայէն բացատրու-
թիւն պահանջեց իւր այս ընթացքին
համար որ մեծապէս գայթակղեցու-
ցած է տեղւոյն ժողովուրդը : »
Մեր ունեցած մասնաւոր տեղե-
կութիւններէ համեմատ , և ինչպէս
կը հաղորդեն նաեւ Թրիօքնաէն անց-
նող ճանապարհորդներն , կայ այնտեղ
մի վարժապետ որ քար գայթակղու-
թեան դարձած , այնտեղ գնացող
քաջանայեցիներն ու ժողովուրդին մէջ
միշտ վէճեր հանելով փախուցած է
քաջանայեցիներն և ինք անպատիւ մը-
նացած : Ինչ անէր Արթ. Տ. Խաչա-
տուր քաջանայն . մնա՛ր Թրիօքնա և
տեղ տար խառնութեան ստատիւ-
նաւուն . լաւագոյն համարեր է ստիւն
փախեցող թողմանով հեռանալ այդ-
քաղաքէ և ծառայել Պուրքէի Հա-
յոց եկեղեցուն որ պէտք ունեցեր
են քաջանայի :

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ծնորդակալութեամբ ստացած ենք
հետեւեալներն .

Միլան (Իտալիա) հրատարակուած
և Պ. Քամիլլ Բօնքիի ձայնագրած եր-
գի և ժողովրդային տեսարաններն որոց
ժանուցումը դրած ենք այս թերթի
չորրորդ երեսը և որոնք կը ծախուին
նաեւ Արմենիայի խմբագրատան մէջ :

Տիպիս հրատարակուող Արթիթիկ
երկխոսներ և դատարարական հա-
մար խմբագրուած այդ պատկերա-
զարդ ամսագրերի Հոկտեմբերի որի
մէջ կայ նաեւ ի Տէր հանդուցեալ
Դէորդ Գ կաթողիկոսի պատկերը :

Կ. Պօլսի «Գիտական Ետրոմ» ի
սեպտեմբր ամսագրերի (թերթի վար-
չութիւնը կողմնորոշեց թէ բաժնոր-
դագիրներին անկանոն վճարումն է
պատճառ եղած սեպտեմբրի թերթը
նոր հրատարակուելուն) :

Վիեննայի Միլիթարեան Պատ. Մի-
արանութեան «Հանդէս Ամսօրեայ» ի
դեկտեմբերի ամսագրերի որի պա-
րունակութիւնն է հետեւեալը .

Մատենագրական. — Պ. Աման Դըպ-
կէր — Լեռնափէշտ և Նրիկի Հայոց . —
Լեզուաբանական — Վալտիւր Կամ Սչ-
խարհաբան . — Գրական — Պատմութիւն
հայ լրագրութեան . — Թաղէի Նրիկու
պատմական մէկ գործը (նոր ձեռագիր) .
— Սգալական . — Առաջ Խորհրդաց .
Պատմական Նորակալ . — Գաւառիկա . —
Նորայտեր . — Տնտեսական . — Մանրա-
յայտ . — Հանդիս յիսնամեայ նիմար-
կութեան Մայր վանաց Միլիթարեան Մի-
արանութեան ի Վիեննա . — Քաղաքական
տեսութիւն :

ԽՆԴԻՐՔ

Կամայ կամայ ձեռնն էլ եկաւ
Ստոյնալ , ուսանող , քրիկներն .
Բայց ես իմ տունն այս տարի էլ
Չը լծակեցի , դրաւ միայն էլի :

Խնդրեմ , եղբարք ,
Ողորմեցէ՛ք ,
Տունս գրաւ է ,
Ազատեցէ՛ք :

Այսպէս ցրտին դուրս ման գալով ,
եւ առանց տուն ինչպէս ապրիմ .
Որբի նման և միշտ լալով ,
Մինչ երբ ման գամ գողգողալով .
Խնդրեմ , եղբարք ,
Ողորմեցէ՛ք ,
Տունս գրաւ է ,
Ազատեցէ՛ք :

Իմ տան մէջը երբ տեսնում եմ
Օտարները տիրապետած ,
Տխուր , տրտում , անօգնական
Ման եմ գալիս միշտ արտասուած .
Խնդրեմ , եղբարք ,
Ողորմեցէ՛ք ,
Տունս գրաւ է ,
Ազատեցէ՛ք :

Չարչարանքով ես աշխատեմ ,
Բերդի նման իմ տունն չինեմ ,
Մէջն օտարը ուրախանայ ,
Իսկ ես այսպէս զրկուած լինեմ .
Խնդրեմ , եղբարք ,
Ողորմեցէ՛ք ,
Տունս գրաւ է ,
Ազատեցէ՛ք :

Ինձ պէս թշուառ զրկուած մարդը
Իւր սեպական տուն ու տեղից ,
Ունիւն ինչպէս նա օգնութիւն
եթէ ոչ իւր եղբայրներից .
Խնդրեմ , եղբարք ,
Ողորմեցէ՛ք ,
Տունս գրաւ է ,
Ազատեցէ՛ք :

ԱՂԵՔԱՆԳԻ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆՏ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱՁԴ

Փափաքելով որ Արմենիան տարա-
ժուի նաեւ մեր հայրենակիցների այն
դատակարարի մէջ որոնք գիւրութիւն
չեն ունենալ 5 Ֆրանկ մէկ անգամէն
վճարել և գէթ 3 ամսով բաժնոր-
դագրուել , որոշեցինք հաստով նաեւ
ժախել տալ Արմենիան Եգիպտոսի ,
Պուրթիայի , Ռուսիայի , Ամերիկա-
յի մէջ և այլ տեղեր ուր որ փախու-
յալներն : Արմենիան այնտեղ ծախուի
ամեն տեղ ՀԱՏԸ 20 ՍՏԵՊԻՄ , նոյն-
տեղի համարժէք գրանցել :

Արմենիայի Խմբագիր-Տնօրէնը այս
կերպով մի զոհողութիւն եւս յանձն
կառնէ տարածելու համար այս աղա-
տական թերթ Թիւրքիայէ և Ռու-
սիայէ դուրս գտնուած Հայերի ամեն
դատակարարներին մէջ :

Արմենիան հաստով ծախելով տա-
րածել ցանկացողներին բաւական մի
զեղչ կը լինի 20 ստեփիմին վրայ :
Պայմանների մասին նամակով դիմել
Խմբագիր-Տնօրէնին :

Կը յուսանք որ մեր բարեկամներ
չեն զրանար իրենց աջակցութիւն ,
այս միջոցով եւս տարածելու համար
Արմենիան :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամանական կառավարութիւնը
20,000 զօրք աւելցուցած լինելով Ալ-
գասի կողմը , Ֆրանսական կառավա-
րութիւնն ալ նոյն սահմանադրութիւնը
20,000 զօրք զրկեց հետզհետէ որոնք
նոր տեսակ հրաջաններով վիճուած
են որոցմէ չունին դեռ տված զօր-
քերը :

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Պետերբուրգէն կը հեռագրեն
«Քէօնիշէ Զայթունկ» լրագրին . «Եր-
կու հակառակ կարծիքների հոսանք
կայ այստեղ . սմանք կուզեն որ Պուլ-
կարական խնդիրը դիւանագիտական
միջոցներով լուծուի , ոմանք ալ այն-
պէս կը հաւատան թէ պէտք է ղին-
ւորական պատրաստութիւններ տես-
նել , ճշնում բանեցնելու համար մեծ
պետութիւններին և մասնաւորապէս
Աւստրիայի վրայ : »

—Եւրոպայի քաղաքական հորիզո-
նը յանկարծ սկսած է մթագնել , թէ
եւ դեռ վաւերական ստորդ տեղե-
կութիւններ չկան թէ ինչ դարձած է
Վիեննայի , Պէրլինի և Պետերբուրգի
կառավարութիւններին մէջ : Եւրոպայի
քաղաքական բոլոր աղիւմսներն յուզ-
ուած գրութեան մէջ կը գտնուին :
Իտալիան տաղնապած կը դիտէ դէպ-
քերն , մանաւանդ որ վերջերս Մա-
ուաի մէջ մի նոր սնյաղողութիւն ալ
ունեցաւ . Իտալիան մի զօրաբանակ
հապէշներէն չարաչար յաղթուած և
փախչելու տնայարած է : Անգլիան
սպասողական դիրքի մէջ կը գտնուի :
Աւստրիան իւր սպառազինութիւններ
կը շարունակէ սաստիկ իրար անցած ,
զինուորական շրջանակներին մէջ բո-
լորովին հաւանական կը համարեն թէ
ձմեռը մի պատերազմ կը ծագի :

Ոչ ոք չէ կարող գուշակել թէ
ինչպէս պիտի հանդարտի այս յան-
կարծական յուզում որի շարժումը
դեռ յայտնի չէ և որ սակայն պատ-
ճառ եղած է որ եւրոպական տէրու-
թիւններն սահմանադրական զօր-
քեր կը համախմբուին , թէեւ ամենքն
ալ կը յայտարարեն թէ իրենց պաշտ-
պանութեան համար է և ոչ թէ յար-
ձակման նպատակով :

—Ռուսական զօրքերին Կալիցիայի
մօտ , աւստրո-հունգարական սահմա-
նագլուխը կեդրոնանալը մեծ յուզում
պատճառած է . աւստրիական և ալ-
մանական լրագիրներն լին այդ նը-
կատմամբ խորհրդածութիւններով .
կը յայտարարեն թէ այդ տեսակ շար-
ժումներ հակառակ են Ռուսիայի ա-
րած խաղաղասիրական յայտարարու-
թիւններին :

Աւստրիական կիսապաշտօնական
«Ֆրէմտշնայթ» լրագիրը կը գրէ հե-
տեւեալը . «Այդքն արքիդուքսը որ
միշտ ձմեռը կանցունէր Սրբօ իւր
կալուածների մէջ , վերադարձած է
այժմ Վիեննա . մեծ նշանակութիւն
ունի այս : Աւստրիա և Ալմանիա
համաձայնութեամբ միջոցներ ձեռք
կառնեն , իրենց զօրքեր տեղեցնելու
համար սահմանադրականներն : »

Աւստրիական կարեւոր թերթերէ
մին , «Նայէ Ֆրայէ Բրէտէ» , հետեւ-
եալ կերպով կը գրէ .

«Պատերազմի նշաններ սկսան յան-
կարծ երեւիլ . տարակոյս չկայ որ Ա-
ւստրիան ալ Ռուսիայի պէս պատե-
րազմական կարգադրութիւններ պի-
տի ձեռնարկէ , թէեւ Աւստրիան միշտ
չանցած է հեռացունել ամեն ինչ

որ կրնայ պատերազմի պատրուակ
դառնալ :

«Կը յուսացուէր որ Չարլէս և Պ.
Պիամարքի տեսակցութեան յետոյ ա-
մեն ինչ պիտի հանդարտէր , բայց
այդպէս չեղաւ . Ռուսիա կուզէ պա-
տերազմ անել : Յոյսը դրած է Չրան-
սալի վրայ կամ թէ մինա՛կ պիտի քա-
լէ : Բայց այդ կը լինէր մի յիմարու-
թիւն որին մենք չենք ուզեր հաւա-
տալ : Այսու ամենայնիւ , կրտսեններ
որ կոմս Քալնոքին շատ յուզուած է :
Մենք համոզուած ենք որ Ալմանիայի
և Աւստրիայի պետական մարդերն պի-
տի ջանան պատերազմի առջեւն առ-
նել . Բայց եթէ պատերազմը անհրա-
ժեշտ լինի , Ազգը պատրաստ է : Ե-
թէ պատերազմ ծագի , մենք միշտ
պիտի կրնանք կրթնիլ մեր դաշնա-
կիցների վրայ և Ռուսիան մեր վրայ
յարձակած ժամանակ պիտի զարնուի
արմանական սուրիններին : Եւ այդ իսկ
պատճառով պէտք է հաւատանք թէ
խաղաղութիւնը պիտի պահպանուի : »

Ալմանիական «Նասիօնալ Զայթունկ»
լրագիրը կը գրէ որ եթէ ռուս զօր-
քերը խաղաղութեան համար հա-
ւաքուած են ռուսական Բոլոնիայի
մէջ , շատ են . իսկ եթէ պատերազմի
համար , քիչ են :

—Պուտա-Բէշթաէն կը հեռագ-
րեն թէ ռուս զօրքերին Կալիցիայի
սահմանագլուխը կեդրոնանալը այն-
չափ յուզում չէ պատճառած Հուն-
գարիայի մայրաքաղաքին մէջ որչափ
Աւստրիայի մայրաքաղաքին , Վիեննայի
մէջ : Արդէն ամեններէ ի վեր սկսած
է ռուս զօրքերի այնտեղ կեդրոնա-
ցումը և նոր չէ այդ : Աւստրիական
կառավարութիւնն ալ անոր փոխարէն
միջոցներ ձեռք առած է , տեղեցնե-
լով աւստրիական բերդապահ զօր-
քերն :

—Վիեննայէն կը հեռագրեն թէ
Չրանձ Ետշէֆ կայսրի նախագահու-
թեամբն պատերազմական մի խոր-
հուրդ եղած է որ մի քանի ժամ տե-
ւեր և որին ներկայ գտնուեր է նաեւ
կոմս Քալնոքի : Որոշեր են առ այժմ
ժողովի չհրաւիրել Պատուիրակու-
թիւններն և անմիջական միջոցներ
ձեռք չառնել , նկատելով որ Ռու-
սիայի սպառազինութիւններն դադրե-
լու կերպարանքն առած են . միւ-
նայն ժամանակ որոշեր են ազդուա-
պէս դիմադրել երբ Ռուսիան ունէ
փորձ կանէ ճշնում գործողութիւն հա-
մար Աւստրիայի քաղաքականութեան
վրայ :

Հաւանորէն ռուսական կառավա-
րութեան կողմէն արմանական և ա-
ւստրիական կառավարութիւններին
հանդարտեցունող բացատրութիւններ
պիտի տրուին ռուս զօրքերին շարժ-
մանը համար :

— Պետերբուրգէն կը հեռագրեն
թէ աւստրո-ալմանական յուզումը Պ.
Պիամարքի մէկ նոր խաղն է որով կու-
ղէ ճշնում բանեցունել Չարլէս վրայ
որպէս զի մի բաժանում գոյացունէ
ռուս դիւանագիտութեան և համա-
դրաւաններին մէջ , Ռուսական մի
քանի բարձր պաշտօնատարներ կան

որոց պաշտօնականութիւնը հարկաւոր
կը համարէ խաղաղութեան պահ-
պանմանը համար :

— Պետերբուրգէն եկած հեռա-
գիրներն կը գտնուին թէ աւստրի-
ական կառավարութիւնը թոյլատրեց
Կալիցիայի մէջ տօնել 1830ի բոլնական
արիւնալի յեղափոխութեան տարե-
դարձը : Այդ հանդիսի առիթով,
Բոլոնիայիցներ սպառնական ճառեր
խօսեցան Ռուսիայի դէմ : Ռուսեր
կը գտնուին նաեւ թէ Աւստրիա
կաշխատի որ Բոլոնիան ապստամբե-
ցունէ պատերազմ պատահած ժամա-
նակ :

ԾԱՆՈՒՅՈՒՄՆԵՐ

CHANSONS ARMÉNIENNES

Transcrites par Camille RONCHI
à MILAN (Italie).

1. — I. Souvenir d'Erzeroum, II. Sou-
venir de Kars, III. Souvenir d'Erivan,
Prix 3 francs.

2. — Etoile d'Arménie, mazurka pour
piano, prix 2 fr. 50.

3. — Aux Bords de l'Arax, mazurka
pour piano, prix 2 fr. 50.

Միլանի հմուտ ձայնագրագէտ-
ներէն Պ. Բամիլ Բօնքի հրատարակած
է վերոգրեալ 3 տետրակները որոց ա-
ռաջին երկուքը նուիրած է հայ վա-
ճառականներէն Պ. Կոստանդին Շըլ-
եանցի անունին և երրորդը Պ. Գրիգոր
Գանջեցեանցի :

Առաջինը կը պարունակէ հայկա-
կան երեք երգերի ձայնագրեալ ե-
ղանակներն : Երրորդի յիշատակ վեր-
նագրով ձայնագրուածը ունի « Զայնը
հնչեց էրդրուսէն » երգի եղանակը,
Կարսի յիշատակ « Այծեմիկի » ի եղա-
նակովն է և Երեւանի յիշատակը « Խնչ
քար սիրտ լինի » ի եղանակով :

Միւս երկու տետրակներն ալ,
Ասող Արմէնիայի և Երասխի ափերում,
դաշնամուրի համար յօրինուած մա-
ղուրքաներ են :

Այս ձայնագրեալ տետրակներէ
ունենալ ցանկացողներն կարող են գի-
մել խմբագրութեանն որ կը զրկէ ի-
րենց վրայ նշանակուած գներովն,
փոստի ծախքը խմբագրատունէն վը-
ճարուելով : այսինքն Ա տետրակը 3
ֆր. և միւս տետրակներն 2 ֆր. և 50
սանդիմ իւրաքանչիւրը :

CONSTANTIN P. CHÉHIA NTZ

Négociant-commissionnaire
à Milan (Italie)

Հայ վաճառականները որոնք կը
փախազին ուղղակի յարաբերութեան
մանկ Պ. Կոստանդին Շըլեմի պատ-
ուաւոր Հայ վաճառատան հետ, յանձ-
նարարութեամբ ամեն տեսակ աղ-
բանքներ գնելու կամ ծախելու հա-
մար, պէտք է գիմեն ուղղակի հե-
տեւեալ հասցէին :

Monsieur Constantin P. Chéhiantz
No. 18, Via Lauro, 18
Milan (Italie)

CONTES GRIVOIS

DEUXIÈME SÉRIE

Par Evariste Carrance

La deuxième série de ces contes rabelai-
siens vient de paraître. Elle est digne de la
première dont le succès énorme n'est pas
épuisé. La deuxième série contient des
contes salés : Le Pèlerinage, Le Mari
gourmand, Les deux Huissiers, Le pe-
tit Pain, Les deux Pochards, Selon
l'Évangile. Il faut lire cela pour rire à se
tordre.

Adresser, pour recevoir le petit volume
franco, 50 centimes à M. le Directeur de la
REVUE FRANÇAISE, 6, rue du Saumon, à
AGEN.

Հայրենասիրական հրատարակութիւններ

Արմէնիայի խմբագրատունը ծախու-
կը գտնուին հետեւեալ ածանցաւոր
վէպիկներն, որոնք Պետերբուրգ տը-
պագրուած են, յատկապէս հայ ժո-
ղովրդին մէջ անձնապաշտպանութեան
և հայրենասիրութեան գաղափար-
ներն տարածելու նպատակով :

1. Ուրիշի գերեզմանի վրայ առանց
արտաստի են լաց լինում : (Նիւթը
տունուած է Հայերի կրած հարստա-
հարութիւններէն Տաճկահայաստանի
մէջ, վաշխառու հայ հարուստների
և զաղրաբարոյ ու բարբարոս դա-
մագամների ձեռքէն) : Գինն է 20 սնդ.

2. Բուրդար առաքակապետ : (Գրի-
տանեայնների հանգստութեանը հա-
մար թիւրքի տոբագրած դաշնա-
գիրներին մեռած տուներ լինելը ցոյց
կուտայ : կը նկարագրէ մի մահճեառ-
կանի գաղանթութեան զոհ եղած մի
բուլղար բնամանիքի սրտածմիկի դու-
թիւնը և վրիժառութեան համար
գործնական միջոցներ ցոյց կուտայ) :
20 սանդիմ.

3. Ժաննա տ'Արք — Գաղլիայի ազատող
(Շատերն յայտնի է այս մանկամարդ-
հովուուհուն, այս գիւղացի աղջկան
հայրենասիրական եռանդը որով մի
խումբ մարդիկ գլուխը ժողոված, հի-
անալի յաղթութիւններ տարու Անդ-
լիացիներին դէմ երբ ասոնք ամեն
կողմէ ճնշած և նեղը ձգած էին Ֆը-
րանսան) : 15 սնդ.

4. Նեղա — Տառլիս պառնածը (Նիւ-
թը առնուած է թիւրքերի տիրապե-
տութեան ժամանակ Պուլկարիայի մէջ
Տէլիպոլներին արած բարբարոս-
թիւններէն) : 20 սնդ.

5. Դօնցօ — Բուրդար առաքակապետի
պառնածը (Հարստահարուած հայրե-
նիքի վրէժն առնելու համար՝ կնոջ
մասնակցութեամբ կողմուած մի ա-
ւաղակային խմբի գործերն կը պատ-
մէ) : 20 սանդիմ.

Վերոգրեալ տետրակներն կը զըր-
կուին իրենց առջեւ նշանակուած գի-
ներով, փոստի ծախքը Արմէնիայի խմ-
բագրութեան վճարուելով : Ով որ

20 տետրակ գնէ մէկ անգամէն, այ-
սինքն չորս օրինակ իւրաքանչիւր
տետրակէն, 1/10-ին 12 զեզ կանէնք
վերագրեալ գներին վրայ, այսինքն
կը ստանանք 20 տետրակին համար
3 ֆր. և 35 սանդիմ, փոխանակ 3
ֆր. և 80 սանդիմ :

Արժէքը կանխիկ վճարուած՝ գիրք
չզրկուիր :

ԾԱՆՈՒ ԳԻՐԲԵՐ

Արմէնիայի խմբագրատունը ծախու-
կը գտնուին հետեւեալ գիրքերն ու-
րոնք իրենց առջեւ նշանակուած գի-
ներով կը զրկուին ուղղակիներն, փո-
ստի ծախքը խմբագրատունէն վճար-
ուելով : Ստալը կանխիկ վճարուած
գիրք չզրկուիր : Կարելի է ստակ զրկել
մանաւոր-փոստով կամ ֆրանսական նա-
մակագրողներով (timbres-poste) :
նոյնպէս և ամերիկեան տուր թըղ-
թագրամով (1 տուրը 3 ֆրանգի
հաշուով) :

ԳԱՄԱՌ — ԲԱԹԻՊԱ — ԱԶԱՏ ԵՐԳԵՐ
(Գրամաթ — Բաթիպաի «բանաստեղծու-
թիւններ») Էն Ազատ Երգերի մասը ա-
ռանձին տետրակով տպագրուած),
20 սանդիմ :

ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ — ՎԱՆԳՈՅԺ
(Ամեն Խրիմեան Սրբազանի գրած
սրտաշարժ, իրատական և աղատա-
շունչ տետրակը 1876ի Վանի հրդե-
հին նկատմամբ) : 70 սանդիմ :

Գ. ԱՐՈՎԱՆՆՅՈՒՆ — ՀԱՅՈՅ ԱԶԳԻ
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ : (Ամեն Հայի համար
անհրաժեշտ պարագէ է իմանալ իւր
ազգի պատմութիւնը, գիտնալ թէ
ինչպէս սկսեց իւր ազգ, որտեղ
ունեցեր է իւր հայրենիք, ինչպէս
եկեր հասեր է մեր օրեր, որոնք ե-
ղած են իւր երջանկութեան և իւր
թշուառութեան պատճառներ և այլն :

Գեորգ Արովեանց որ Տիգրիսի Ներ-
սիսեան վարժարանին մէջ Հայոց պատ-
մութեան ուսուցիչ էր և որ յանկարծ
մի օր, չլիտցուիլ ինչ կերպով, ան-
յայտացած է, իւր առնուած դասե-
րի համառօտութիւնը գրել վրայ ամ-
փոփած և թողած էր : Այդ « Հա-
մառօտութիւն Հայոց ազգի պատ-
մութեան »-ը որ մինչեւ այժմ երրորդ
տպագրութեան արժանացած է, ի
սկզբան կուտայ տեղեկութիւններ
Հայաստանի հին աշխարհագրութեան
վերաբերեալ և պատմութիւնն ալ այն-
պիսի ոճով կանէ որ ներկայացունէր
միայն թագաւորների կուխներ, այլ
և կը պատկերացունէ հայ ժողովրդի
վիճակը) : 2 ֆր.

Ա. ՏԵՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ — ՀԱՅՐԵԱՆ-
ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ : (Պատկերազարդ ձեռ-
նարկ աշխարհագրութեան) : 2 ֆր.
Եղկապոսի հնութիւններ :

11. ԵԶՆԻԿ ԲԶՆՅՈՒՆ — ԵԶՆԻԿԵԱՆՆՅՈՒՆ —
ՀԱՅՐԵԱՆԳԵԱՆԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԳԱՐԱՆ
Հայ գաղթների համար (Արժ. Տ. Եզնիկ
քահանայն որ հայկական ձայնագր-

բութեան ուսուցիչ է Տիգրիսի Ներ-
սիսեան վարժարանին, 172 երեսներ :
բարկացած այս երգարանի մէջ ժո-
ղոված և հրատարակած է աղգային
104 երգեր, անոնց եղանակներն ալ
ձայնագրելով հայկական խաղերով) :
2 ֆր. 80 սանդիմ)

ՀՐԱՏԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱՆԵԱՆԻ

Ա. ՀԱՅ ԴԻԻՅԱԶՆՈՒՆԻ ՄԸ (Եւրոպայի
մէջ բնակած մի Հայի Հայաստանի վը-
րայ արած խորհրդածութիւններովն
կը սկսի և մի Անգլիացու բերնով կը
պատմէ Երեւանցի մի հայ աղջկան
հաստատամտութիւնը մահճեառական
կրօնը չընդունելու և իր հայ նշանա-
ծի հաւատարիմ մնալու համար),
50 սանդիմ.

Բ. ՀԱՅ ԴԻԻՂԱՅԻ (Հայ գիւղացիների
բուն վիճակը որ շատերն անձնօթ
մնացած է, ուսումնասիրելու պէտքը
կը ներկայացունէ) : 20 սանդիմ.

Գ. ՍԱՂՄՈՍ ԻՍՐԱԵԼԻ (Հայաստանի
ազատութեան ցանկացող մի Հայի
մաղթանքներն և մտածումներն են
Սաղմոսի ոճով գրուած), 40 սնդ.

ԼԵՒՈՆ ԼՈՒՍԻՆԵԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Կիլիկիայի վերջին թագաւոր Լեւոն
Լուսինեանի որ կը հանգչի Փարսի ի
Սէն-Տընի Կեղեկոտինեանց վանքին մէջ,
չիրմին պատկերը կը գտնուի « Արմէ-
նիա » ի խմբագրատունը : Շիրմին վրայ
կայ, տապանադիրէն զատ, և Լեւոն
թագաւորի արձանը :

Պատկերի գինն է 60 սանդիմ :
Խմբագրութիւնն կը վճարէ փոստի
ծախքը :

ՀԱՅՐ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

ՕՏԱՐՆԵՐԻ ԱԶԳՈՒՄ

Փորձի խմբագրապետ Մեծ. Պրն.
Արգար Յովհաննէսեանի կարգադրած
մի հրատարակական գաղափար-
ութիւնն է Հայկական խնդրին նկատ-
մամբ Թիֆլիսի ժողովարանին մէջ 1879
թ. մայիսի 17ին : Կը ներկայացունէ
Եւրոպացիների նկատողութիւնները
Հայերի մասին և կը նկարագրէ Լոն-
տոնի Անգլո-Հայկական Մասնագիտ-
վի արած միջնորդ 1878 յուլիսին,
Հայկական խնդրին համար : Կը ծախ-
ուի « Արմէնիա » ի խմբագրատունն :
Գինն է 1 ֆր., փոստի ծախքը մեր
վրայ :

ՏՆՕՐԵՆ — ԽՐԵԱԳԻՐ

Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱՆԵԱՆ

Le Gérant : FÉLIX ENFANTIN.

ՄԱՐՍԵՅԼ

Հայերէն տպարան Մ. Փորթուպիանի
Marseille. — Imprimerie du Midi, M. SCHICKLER
rue Vacon 50.